The only Advertising Agency for Persia and the Caucasus.

ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

№ 2 (22)

ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆՆ Է

Թաւրիզում	20 ղռան
Գաւառներում	25 ղռան

Ա Ր Տ Ա Ս Ա Հ Մ Ա Ն

Ռուսաստան	4 րբ. 50 կ.
Թուրքիա	50 ղուռշ
Եւրոպա	12 ֆրանգ
Ամերիկա	2,50 տոլ.

Յայտարարութիւնների վճարը

Առաջին երեսում՝ կտորը 20 շահի

Չորրորդ ,, ,, 10 ,,

ՄԻԱՆԳԱՄԻՑ ՀԱՄԱՐԸ 8 ՇԱՀԻ

Խմբագրութեան հասցէն՝ Թաւրիզ

ՄԻՏՔ-ի խմբագրութիւն կամ Tauris (Perse)

Rédaction du journal arménien ,,MITK"

Adresse télégrafique-Tauris ,,MITK"

ՄԻՏՔ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ-ԳՐԱԿԱՆ-ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

اداره روزنامهٔ میثق

Anzeigeblatt fuer Persien

MITK

Propriétaire & Editeur en chef
Al. Der-Vartanian
Le Gérant
Mihran Baghdassarian

TERMS OF SUBSCRIPITON
for a year payable in advance. 20 krans.
Foreign Dollars 2. 50
RATES OF ADVERTISEMENTS:
one printing line on the 1-st page 10 cen.
,, ,, ,, ,, ,, 4-th ,, 5 ,,
15% discount for annual subscription paid in advance. Address
The ,,MITK" Publication Co.
Tabriz. Persia

Published by the ,,MITK" Publication Co. and Advertising Agency, Tabriz, Persia

Գ. ՏԱՐԻ № 2 (22) ԹԱՒՐԻԶ, ՇԱԲԱԹ 18 ՅՈՒՆՎԱՐ 1914 Թ. Tauris, Samedi le 31 Janvier 1914 № 2 (22) Vol. III

ԲԱՑՈՒԱԾ ԵՒ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒՈՒՄ Է

,,ՄԻՏՔ"-Ի

1914 Թ-Ի Գ. ՏԱՐՈՒԱՅ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿԱՆԽԻԿ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Требуйте и курите папиросы только

Т. Д. „Бр. Сейлановыхъ"

Египетскія, Ирисъ, Паросъ, Прима, Орелъ и Марсъ.

продаются во всѣхъ магазинахъ

Ա Զ Դ

S. Wolff Jr.

Agentur der Hamburg-Amerika Linie

Fahrkarten nach Canada, Nord-und Süd-Amerika

ՀԱՄԲՈՒՐԳ-ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԳԾԻ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

ՈՒՂԵՏՈՄՍԵՐ ԴԷՊԻ ՔԱՆԱԴԱ, ՀԻՒՍ. ԵՒ ՀԱՐ. ԱՄԵՐԻԿԱ

Ով ցանկանում է աժան արժէքով և յարմարութեամբ Ամերիկա գնալ, պէտք է գնայ Համբուրգ-Ամերիկեան գծի ովկիանոսային մեծ շոգենաւերով։

Իւրաքանչիւր անհատ, ով մեզ կգրի, շուտով և առանց վճարի կստանայ Ս. ՎՕԼՖՖ ԵՐ. Կենտրոնական Ագենտուրայից մանրամասն տեղեկագիր։

հասցէ՝ Համբուրգ. Գերմանիա

ԳԼՈԿԵՆԳԻՍՍԵՐՎԱԼ 13

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆՍ ՄՕՏ ԾԱԽՒՈՒՄ ԵՆ

Ուսուցիչներին և ուսուցչութեան համար պատրաստուողներին խիստ կարևոր և միշտ առ ձեռն ունենալիք մանկավարժական ձեռնարկներ՝ Յովհ. Տէր Միրաքեանի

ա. Ժողովրդական Դպրոցի Մեթոդիկա (գինը 11 դրամ.)

բ. Դաստիարակութեան Ուղեցոյց (գինը 8 դրամ.)

Ա Զ Դ

ԾԱԽՒՈՒՄ Է

ՓՐԱՆՍԻԱՅՈՒՄ*)

Մի գեղեցիկ և լաւ կառուցուած կալուածք իւր բոլոր յարմարութիւններով. գտնւում է Վիշի-ում (Vichy) (Ֆրանսիա) և պարունակում է.—

1. Արդիական ճաշակով շքեղօրէն կառուցեալ ամառանոց 17 բաժանմունքներով։

2. Ընդարձակ պարտէզ 300 ամենաընտիր պտղատու ծառերով և մեծ այգի 800 կտոր խաղողի թուփերով, նաև ելակենոց 2000 տունկերով։ Կալուածքը զետեղուած է 2800 քառակուսի մետր տարածութեան վրայ և շրջափակուած է պարիսպներով ու ցանկապատերով։ Արժէ միայն

80,000 ՖՐԱՆԿ

իսկ տարեկան վարձն է 6000 ֆրանկ.

Վճարումի դիւրութիւններ կտրուին։

Մանրամասնութեանց մասին դիմել «Միտք-ի խմբագրութեան։

Թաւրիզ (Պարսկ.)

*) Հայ հարուստների ուշադրութեան։ Ծ. Խ.

ԿԱՐԵՒՈՐ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ԲՈԼՈՐ ԾԽՈՂՆԵՐԻՆ

Ծխեցէք ամենաընտիր տեսակի Նովչայի հոտաւէտ և արօմատիկ ծխախոտ, որ գերազանց է քան ՍԱՄՍՈՆԻ և ԲԱՖՐԱՅԻ թիւթիւնը։

Նպատակ ունենալով քաջալերել տեղական արդիւնաբերութիւնը և ցանկանալով մեր հասարակութեան առաջին կարգի ծխախոտ հայթայթել, մենք հիմնել ենք յատուկ գործարան Ուրմիում և լուրջ ուշադրութիւն ենք հրաւիրում մեր ծխախոտի և պապիրոսների վրայ, որոնք ամեն մրցումից բարձր են։

Մեր Նովչայի պէրվի սորտ ծխախոտը արժում է՝ գրվանքան 7 ղռան.

Շուտով պատրաստ կլինին նաև պապիրոսներ

Դիմել

,,Էկոնոմ" մաղազին և կամ մեր՝ եղբարք Մանասէրեանների կանտորը Գիւրջիների քարավանսարայում։

3 - 1

دار الشفقهٔ رشت

ازقرار خبر نکار این اداره بواسطهٔ اقدامات حسنهٔ حکمران آنجا حضرت مستطاب اجل آقای حاج مفاخر الدوله دام اقباله العالی جناب جلالتماب اجل آقای حاجی معین الممالك دام مجده العالی بمعاونت و مساعدت اشخاص مفصلة الذیل دار الشفقهٔ تأسیس نموده که تمام چراغهای آنجا الکتریك بوده و در مجلس اول سه هزار تومان جمع شده (۱) آقای معین السلطنه (۲) آقای سردار معتمد (۳) نمایندهٔ آقای سردار منصور (۴) جناب آقای شریعتمدار (۵) آقای آقا شیخ علی (۶) آقای آقا سید رضا (۷) آقای آقا سید جلال (۸) آقای حاج مستشار (۹) آقای حاج احتشام (۱۰) آقای حاج رستم رعیت دولت بهیهٔ روس (۱۱) آقای حاج قوام (۱۲) آقای حاج زین العابدین (۱۳) آقای حاج سید محمد

رشت

از قرار اخباری که اخیراً باداره رسیده حکومت رشت بموجب حکم طهران مشغول تنظیف وسنك فرشی کوچها ومعابر است

(میطق)

با اینکه چند مرتبه این اداره مسئلهٔ خرابی راهها وشوارع شهر تبریز را کوشزد مصادر امور نموده تعمیر و تنظیف کوچها و معابر را بالسنهٔ مختلفه و عبارات متشته خاطرنشان اولیاء امور ادارهٔ حکومت شهری کردانیده ابداً مثمر ثمری و یا مترتب باثری نکردیده روز بروز کوچها مغشوشتر شده بطوری عبور و مرور سخت و متعسر کشته که قلم از تحریر آن عاجز وزبان یارائی تقریر ندارد ارمنستان قلعه که در حقیقت محل سکنی و توقف اعاظم و متمدنین و جزو شوارع عامه است بحدی مملو از برف و آب و کل و غیره شده که میتوان کفت پیاده جای خود داشته راکب و مرکوب مشرف بغرق است با این همه توجهات کاملهٔ که حضرت مستطاب اشرف اعظم آقای حاج شجاع الدوله مد ظله العالی برای استراحت و امنیت خارجه و داخله این شهر مبذول میدارند جای هزاران تأسف و افسوس است که ادارهٔ بیکاربیکی و حکومت شهری بکلی از این مسئله غفلت داشته و توجهی نمایند امیدواریم که بعد از ملاحظهٔ این چند سطر که بنا بوظیفهٔ این اداره نوشته کردید اهمیت فوق العاده بتنظیف و تعمیر کوچها داده مردم را بواسطهٔ راحتی عبور و مرور متشکر و ممنون بدارند

ՕԳՆԵ՛ՆՔ ՏԱՃԿԱՀԱՅԵՐԻՆ

Զուր չէ, որ Տաճկահայ հարցը Հայկական Հարց է անուանւում։

Այնտեղ է կենտրոնացած հայ ժողովրդի մեծամասնութիւնը. Այնտեղ է բուն հայրենիքը հայի։ Ռուսեւլապէս տաճկական տիրապետութեան տակ ընկած հողն այն պատմական երկիրն է, որի հին հայ թագաւորներն իրենց կոչում էին Արքայ Հայոց Մեծաց։

Այստեղից, ուրեմն, պարզ պէտք է լինի այն ընդհանուր գիտակցութիւնը որ մօտ երեք տասնեակ տարիներ ցոյց է տուել համայն հայութիւնը դէպի իր բուն հայրենիքը, դէպի Մեծ Հայքը և այնտեղ հեծող ու հեծկլտող իր չարատանջ եղբայրները։

Ուրեմն Տաճկահայ դատը, տաճկահայ հարցը՝ դա ինքնին մի ընդհանուր հայկական հարց է։ Եւ այդ հարցի ցանկալի ու բարեյաջող լուծումը, հասկանալիօրէն պահանջում է նախապէս և գերազանցապէս՝ հէնց ընդհանուր հայերի գործակցութիւնը և զոհաբերութիւնը։

Եւ զոհաբերութիւններ, իրօք, ըստ անձնել է հայ ազգը։ Զոհաբերութիւններ դրամով, անձով և Լէօնիդասեան հերոսական մարտերով և այլն։ Սակայն իրական և իսկական զոհաբերութիւնը պէտք է ամենից աւելի հէնց այժմ անել։

Որի, հալածանքի, բռնութ ու կախաղանի քաղաքականութիւնը փոխարինուել է այժմ աւելի վատթար մի քաղաքականութեամբ, որը սակայն արտաքուստ, ինչպ'ս կտեսնեն ընթերցողները և' մեր մամուլի բաժնից, այն ցնցող բնաւորութիւնը չունի, ինչ ունէին Օսմանցոց յայտնի հալածինչ կատարածները, որոնք Եւրոպայի միջամտութեան սպառնալիքն ունէին և ունին։

Այդ քաղաքականութիւնը «Ժլօնթիւրքերի»-Իթթիհատականների (Հ. Յ. Դաշնակցութեան քաղաքական սիրալիր դաշնակիցների) սարքած «Ագրարային բանկ» կոչուած թակարդն է, որը հետզհետէ աճուրդի է հանում տնտեսապէս խպառ քայքայուած հայի հողերը, նրա ապրուստի միակ ու վերջին աղբիւրը։

Այս՝ վարպետօրէն հիւսուած թակարդով Իթթիհատականները միաժամանակ երկու նպատակի են հասնում։

Ա.) Վանում են խպառ՝ Եւրոպական միջամտութիւնը, որովհետև չկայ կատարած, աբիւն և գաղթ։

Բ.) Տնտեսապէս քայքայում և ըստրկացնում են հայ ժողովրդին, որ զրկուելով իր հողից, ճարահատ պիտի գաղթէ և թողնէ հայրենիքը քրդերին, լազերին և այլոց։ Մի բան. որ ըստ ամենայնի համապատասխանում է Համիդի և նրա հայակործան քաղաքականութիւնը շարունակող Իթթիհատականների քաղաքական ծրագրին.- Հայաստան առանց հայի։

Հայերին կործանելու այսպիսի մի վատթար զէնք չէին գործածել ոչ Յազկերտը, ոչ Բուղան ու Եգիտը, ոչ Լէնկթէմուր և այլ հրէշներ, որ. Համիդը։

«Ագրարային բանկ», դա հայոց տնտեսական յաւիտենական ստրկացման, ուրեմն և հայոց ոչնչացման լաւագոյն զէնքն է Ժլօնների ձեռքին։

Արդ. հակազդել է պէտք այդ հայակործան բանկին մի այլ բանկով, որ լինի համազգային, ինչպէս այդ ասել և շեշտել է Օլգենինը։

Այդ բանկի գործունէութեան մանրամասնութիւնները կարող է մշակել Ամ. հայոց կաթողիկոսի կողմից նշանակուած մի յանձնաժողով կամ Տաճկահայ ազգային երեսփոխանական ժողովը։ Գլխաւորը այդ համազգային բանկի հիմնարկութիւնն է։ Թող չվախենան և դէմ չթթուեցնեն հէնց սկզբից մեր Զիմզիմովները և հայ Ճէյլոկները։ Մենք նրանց շպրտած փշրանքները չենք ուզում։ Մենք դիմում ենք ժողովրդին և այն էլ Թաւրիզի ժողովրդին։

Առաջարկում ենք որ ամէն մի հայ մարդ, հայ կին և հայ օրիորդ տայ միայն մի բուբլի, 6 ղան։ Ո՞վ է քաղաքում այն հայը, անգամ այն հայ խոհարարը, լուացարարը և յետին ծառայողը, որ կզլանայ յօգուտ Տաճկահայերի հիմնուելիք համազգային բանկի՝ տալ մի վեց ղան։ Ժողովրդական այդ փոքրիկ 6 ղաններից հէնց միայն Թաւրիզում 3-5000 բուբլի փող կհաւաքուի։ Գաւառների համար առաջնորդարանը կարող է և պէտք է տալ նման հրահանգ։

Թող այդ ձեռնարկի պատիւը պատկանի Թաւրիզին, Ատրպատականին-Պարսկաստանի հայութեան, որին կհետևի և Կովկասի, Ռուսաստանի և ի սփիւռս աշխարհի ցրուած հայութիւնը։

Կրկնում ենք, համա-ժողովրդական այդ կոպէկներից կհաւաքուին և կդիզուին միլլիոններ, որոնցով մենք կհակազդենք «Ագրարային բանկ» կոչուած դժոխային թակարդի վնասներին։

Թող ուրեմն այս գործը ձեռնարկի մեր առաջնորդարանը իր թեմական խորհրդով։ Եթէ սա չի ուզի անել, որովհետև ինքը չի յղացել այդ միտքը, այլ «Միտքը», թող այդ անէ Ազգատախնամը։

Ահա լաւագոյն փորձաքարը մեր յեղափոխականութեան, ազգասիրութեան։ Ջատերն են մինաշնորհ վերցրել Տաճկահայերի ազատագրութիւնը և բարձր բղաւել այդ մասին, Տեսնենք նրանց այսօր։ Ահա օր և պահանջ՝ միայն գործ ցուցնելու և կատարելու։

Մենք ևս, մշտական հաշուետւութեան պայմանով, կընդունենք նուէրներ այդ առթիւ և խնդրում ենք Պարսկաստանի մեր այլ գինակիցներին և գաղափարակիցներին չխնայել ոչինչ ջանք այդ առթիւ, որպէսզի իրականապէս ՕԳՆԵՆՔ ՏԱՃԿԱՀԱՅԵՐԻՆ։

Ա. Տ. Վ.

ՄԱՄՈՒԼ

Մեր ընթերցողներին յայտնի՝ յայտնի թղթակից Օլգենինը այս մօտիկ օրերս մի դասախօսութիւն է տուել Մոսկվայում «Անհետացող Հայաստանի» մասին։ Առաջ ենք բերում հետևեալ կարևոր կտորը նրա դասախօսութեան բովանդակութիւնից, որը մի թղթակցութեամբ յայտնուած էր «Մշակին»։

Օլգենինը, ռուսական այդ համեստ ժուռնալիստը, առաջինը շեշտողն եղաւ, որ Հայաստանը անհետանում է և կարող է չքվել աշխարհի երեսից ոչ թէ ֆիզիքական և իսլամական բռնութեամբ, որի մասին մինչև այժմ աղաղակում էին Հայազգի և օտարազգի Հայասէրներն ու ուսումնասիրողները, այլ որ Հայաստանը սիստեմատիկօրէն անհետանում է և Հայ ազգը դանդաղօրէն հիւծվում ու անարիւն մորթոտվում է շնորհիւ այնտեղ բուն դրած սոսկալի կացութեան։ Նա պատմեց այդ աչքաթող ազգի համար սարքված մի նոր դիւային որոգայթի մասին, որի նախաձեռնութեան պատիւը «սահմանադիր երիտասարդ-թիւրքութեանն» է պատկանում, և որը «Ագրարային բանկ» դրդիւն անունն է կրում։ Շլացած այդ նենգամիտ հաստատութեան դիւր կրեդիտներից՝ հայ գիւղացիութիւնը իր հողերը գրաւ է դնում անխտիր, առանց իմանալու որ մի տարուց յետոյ այդ պարտքերը նա չէ հատուցանելու և մի սառնամանիք օր նա դուրս է վռնդուելու իր տաք օջախից իր մարմնի ջերմութեամբ քարայրերի սառոյցը տաքացնելու համար։

Այնուհետև նա կոչ արեց, առաջին հայեացքից պալիատիվ թւացող, մի ազգային բանկ հիմնելու և այդ հողերը քննութեան աճուրդից փրկելու համար։

«Մշակ»

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

ԼՈՒՐԵՐ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻՑ

Սաֆար 1-ին անջատման նիւզարը, համաձայն ընտրողական կանոնադրութեան 21-րդ յօդուածի և համաձայն խնամակալից տրուած ֆերմանի և ներքին գործոց նախարարի հրամանի յայտարարել է Մէջլիսի ընտրութիւն։

—

Մինչև այժմ Արդարադատութեան Մինստրութեան մուտքերը Պարսկաստանի ընդհանուր ֆոնդի կոնտրոլին չէր ենթարկւում, համաձայն Նախարարների ժողովի որոշման՝ այն եկամուտները, որ արդարադատութեան գանձը պիտի մտնէր, այսուհետև մտնելու է ֆինանսների գանձը, և ֆինանսների ներկայացուցչի ստորագրութեամբ ու մարկաներով ստացականներ են տրուելու նրանց, որոնցից փող է ստացուել։

—

Կուզմինսկին Թէհրանում ևս պէտք է թուիչք կատարի, առաջին անգամն է, որ Թէհրանի ժողովուրդն աէրօպլանի թռիչք պիտ տեսնի։

ԱՐՇԱԼՈՅՍ ՍԵԽԻԿԵԱՆԻ ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Թէհրանի ակցիզի գործի տեսուչ Մաթէոս խանը, իր քրոջ ամուսին Հայկը—ակցիզի հսկիչ—(որ Եփրեմ խանի յեղափոխականներից էր). և երկու այլ ժանդարմներ՝ ձիաւորուած մտն էին գալիս։ Գիշերուայ ժամը 8-ին Ղաջախ խանի խիաբանից (պողոտայից) անցնելիս՝ պտտող ձիաւոր խումբը հանդիպում է Արշալոյս անուամբ երիտասարդին, որ հայոց դպրոցում ուսուցիչ է։ Մաթէոս խանն ու Արշալոյսը սկսում են խօսակցել։ Մի քանի բան փոխանակելուց յետոյ, Մաթէոս խանը ժանդարմներից մէկին հրամայում է խուզարկել Արշալոյսին։ Հէնց այդ խուզարկութեան միջոցին ինքը Մաթէոս խանը բրաունինգը հանելով՝ չորս անգամ կրակում է այդ խեղճի վրայ, որը մեռնում է տեղն ու տեղը։ Հայերի բողոքով քննութիւն է կատարւում։ Նախ ձերբակալւում և բանտարկւում են երկու ժանդարմները։ Ապա բանտարկւում են և Մաթէոս խանին, որը բանտում խելագարութեան նշաններ է ցոյց տալիս։ «Իրադ» թերթը, որից առել ենք այս ամբողջ տեղեկութիւնը, իր կողմից ևս քննութիւն է կատարում ոճրագործութեան ստատառը պարզելու համար։

Թարգ. Յակոբեան.

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

5 Յունվար (Ն. Տ.) 1914 Թ. Փարիզ

Բօլգարական Սօցիալ-Դեմօկրատ Կուսակցութեան Կենտրոնական Վարչութեան-

Սօֆիա

Քաղաքացիներ,

Յանուն Սօցիալ-Դեմօկրատ Հնչակեան կուսակցութեան, կենտրոնական վարչութիւնս բախտաւոր է զգում իրեն արտայայտելու Ձեզ իր ուրախութիւնը և

ԳԱՒԱՌ

15 Դեկտ. 1913 թ. Ռաշա

(Սեփ. Թղթակցից)

ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԸ

Ի՞նչ գուշակել էի իմ նախորդ թղթակցութեանս*)՝ վերջում՝ կատարուեցաւ ճշտութեամբ, ինչպէս կտեսնեն ընթերցողները։

Այսօր՝ ըստ յայտարարութեան, ժամը 3½-ին կայացաւ հասարակական ժողովը Մ. Ա. Ցորդանանեանի դպրոցի թատրոնում՝ նախագահութեամբ բժշ. Ա. Աթաբէկեանի։

Սկզբում նախագահը յայտարարեց որ պ. պ. ժողովականները կրքերը մի կողմ թողնեն, խօսեն սառնարութեամբ, ճարեխօսութեամբ և առանց իրար վիրաւորելու։

Չնայած այս խելացի ազդարարութեան, երկրորդ խօսողը կրքով, վիրաւորանքով և անզուսպ տոնով պատասխանեց առաջին խօսողին։ Պ. նախագահը ստիպուեց քանիցս ի կարգ հրաւիրել անտեղիօրէն բորբոքուած պարոնին։

Սկսուեցին ընդդիմախօսութիւնները։ Պարզուեց, որ տաճիկ կառավարութիւնը հայկական րէֆօրմները և մանաւանդ Եւրոպ. կօնտրօլը յետ մղելու համար, ջըրում խեղդուողի նման, ձեռքը մեկնում է ամեն պատահողի։ Նա ճգնում է արևմտ(?) կերպով կարգադրել այդ հարցը։ Նշանաւոր(?)… մեծ վիճաբանութիւններ, պ. նախագահն ասաց. «Անգամ եթէ կրքոտ համարենք մամուլի մի մասի հաղորդածը, պէտք է հիմք ընդունենք Միւլէքովի գեկուցումը, որով փաստում էր այն ճշմարտութիւնը, թէ տաճիկ կառավարութիւնն ինքնին ոչինչ չի անի և չի տայ հայերին առանց արտաքին ճնշման և առ առաւելն նա կաշխատի, ինչպէս ասուեց, տնավարի կարգադրել այդ հարցը, իրագործելու Հայաստան առանց հայերի համիդեան լօզունգը։

— Ուստի, ասաց նա, մի բողոքագրով գիմենք (աղմուկ Դաշնակցականների կողմում) Ամ. Հայոց Հայրապետին, որ նա (աղմուկ, վիրաւորանք. բացականչութիւններ)... Եւ այսպէս խօսքի «ազատութեան» «անձի անձեռնմխելիութեան» քարոզիչները «կուսակցութեան» թոյլ չտուին, որ նախագահն իր խօսքն աւարտէր, ազատ քաղաքացին իր ազատ և անհատական կարծիքը յայտնէր։ Մենք ամենայն համբերութեամբ լսեցինք նորանց շատ միակողմանի և անտանելի ասածները, սակայն «ազատութիւնը Փարիզից բերողների»(!!) այս մոլի ու կոյր ընկերները թոյլ չտուին, որ հայկական հարցին աւելի քաջածանօթ նախագահը ասէր իր կարծիքը։ Կա՞յ մի տեղ արդեօք, ուր այս «խօսք, գրչի, ժողովների ազատութեան միակ ու մենաշնորհեալ պաշտպանները» (!!!) պահեն իրենց մարդավարի, վայելուչ, համբերատար և չբռնանան այլոց վրայ․․ Գոնէ մամուլը, բացատրութեան համար իսկ, մի այդպիսի եզակի դէպքը, հրաշք, դեռ չի արձանագրել։ Ինչ որ է։

Հարցը տրուեց քուէի։ Բռունցքի բարեկամները և բարձր գոռացողները 29 ձայնով, ընդդէմ 23-ի, բռնաձեւեցին բողոք չտալ այն մարմինների դէմ, որոնց մասին խօսւում է որ անշառ-անպայմ տրամադրութեան մէջ են տաճիկ կառավարութեան հետ, անբաւարար համարելով հայ

Տես «Միտք» №(1 21) 1914 թ.

մամուլի տուած տեղեկութիւնները։

Առաւել հասուն. գիտակից, անաղմուկ և սրտացաւ մասը, որ համարւում է փոքրամասնութիւն, գտաւ որ անհանդուրժողների բռնակը, առաւել ևս ազդուած այսօրուայ փոստով ստացուած «Հորիզոնի» հայհոյալից «հերքումից» ընդդէմ «Մշակի», որոշեց վաղը մի նոր ժողով գումարել և մի ազդու բողոք ուղարկել հայ մամուլին և պատշաճ կուսակց. մարմիններին, որ նոքա չխաբուեն Տաճիկ կառավարութեան առաջարկներից, որ Դաշնակցական գործելակերպը դատապարտում են և երկիւղ կայ, որ նա պտնուի այդ յուղղային(?) դերում, որովհետև դեռ մոռացուած չէ Ադանայի ջարդը և Դաշնակցութեան hand shake — (ձեռք թօթվելը) արիւնարբու Իթթիհադի հետ, որին քաղաքական ամեն ստոր լակէյութիւններ արաւ «հայափրկիչ» Դաշնակցութիւնը և միշտ էլ մնաց խաբուած ու մէքենական ածուներ մուրացող և՝ հայանքրհակ(?) քաղաքականութեան մէջ։ Գ. Ռըստեմ

Միանդուար - Թաղիաբադ գիւղ Դեկտ. 26

ԹԱՂԻԱԲԱԴԻ ՀԱՅԵՐԸ

Թաղիաբադի հայերը գաղթել են Սալմաստ-Խոյ(?)-ի Դարալաք և Գըզըլ—Գօրի գիւղերից՝ որանից մօտաւորապէս 20 տարի առաջ։

Թաղիաբադ գիւղը գտնւում է Միանդուար գաւառակի մէջ, և համանուն գիւղաքաղաքի արևելեան կողմն է ընկած։ Այս գիւղը շինուած է յատկապէս այդ եկուոր հայերի համար։ Ինչպէս գիւղը, նոյնպէս և Միանդուար գաւառակի մեծ մասը խալիսա է։ Թաղիաբադ գիւղը բաղկացած է 73 տուն զուտ հայերից, 21-ը զուտ համբաներ են, իսկ մնացած մեծագոյն մասը՝ զարաներ։ Բնակիչների զբաղմունքներն են՝ գլխաւորապէս մշակութիւն և երկրագործութիւն, կան նաև 5 հիւսն և երկու ժողովրդական յաջող վիրաբոյժներ, որոնք մեծ հռչակ են վայելում։ Ժողովրդի տնտեսականը առհասարակ արգահատելի է, միայն մի քանիսը համեմատաբար լաւ են։ Այս է պատճառը, որ մի մասը գնում է Թիֆլիս և Երևան պանդխտութեան, ուր տեղերը չարաչար աշխատելով, հազիւ կարողանում են իրենց ընտանիքի գոյութիւնը մի կերպ քարշ տալ։

Թաղիաբադցիք անյիշելի ժամանակներից մոռացել են իրենց մայրենի լեզուն և խօսում են թուրքերէն։ Սակայն նոր սերունդից նրանք, որոնք յաճախում են ուսումնարան, ազատ խօսում են հայերէն լեզուով։

Ուսումնարանը ունի իր յատուկ յարմար շէնքը, գիւղի ճիշտ մէջտեղը, հրապարակի վրայ շինուած, և կոչւում է Թաւրիզի Հայուհեաց Բարեգործական Միացեալ Ընկերութեան «Արամ-Ղազարեան» դպրոց, բացուած սրանից 10 առաջ։ Այս դպրոցից օգտւում են նոյնպէս շրջակայի հայ երեխաները։

Թաղիաբադի հայերի հողերը սակաւ են, ամեն տարի միևնոյն արտը վարում ցանում է նա, այդ պատճառով հողը բընական ուժից ընկել է։

Ղոլաղի խաշնարածները, որոնք տարուայ մեծագոյն մասը այս գիւղում են մնում, շատ վնաս են հասցնում ցանքսերին։ Դիւղացիների բողոքները՝ նրանց հեռացնելու համար՝ միշտ անհետեւանք են մնում։ *)

Գալուստ Ա. Գալբեան

*) Սոյն յօդուածը գրել է յիշեալ գիւղի դպրոցի ուսուց(?), պ. Բ. Գալսաֆեանի աշակերտներից մէկը։ Խ. Խ.

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

28 Նոյեմբեր Վանա

ՅՈՒՆԱԿԱՆ ՍՈՍԿՈՒՄՆԵՐ

«Յոյնը մեզի ասլը կատէ» ասել է անմահ Գամառ-Քաթիպան իր երգում, բայց մենք կարծում էինք, որ միայն մեզ հայերիս համար էր այդ, մինչդեռ այս տարի մեր տեսած և լսած դէպքերն ու իրողութիւնները եկան ապացուցանելու, որ Սոկրատների, Պղատոնների և Պերիկլէսների՝ այդ անարժան հայրենակիցները—Յոյները, որ նրանց անունով պարծենալու չեն ամաչում, աւելի սոսկալիօրէն ատում են եղել Բուլղարներին։ Եւ այսօր անաչառ ու անկողմնակալ քննութիւնների միջոցով անհերքելիօրէն հաստատուած է ի նախատինս յունական ազգի, որ նրանք մեծ չարիքներ և աննկարագրելի զրկանքներ, անիրաւութիւններ, անլուր բարբարոսութիւններ կատարեցին իրանց վերջին արհաւիրքներով լի պատմական մօնղոլային արշաւանքներում ի Բուլղարիա։ Թուրքերի և քրդերի գործած սարսափները Հայաստանում իսկապէս որ նսեմանում են Յոյների սև արարքների առաջ, եթէ բաղդատութեան դրուին և պէտք է արդարացնենք Մահմեդականներին, որոնց կրօնը մի բարձր գաղափարական չի տալիս նրանց*), իսկ 2000-ամեայ քրիստոնեայ յորջորջւող Յունական ազգը այսօր աւելի. ստորացած և վայրենացած հանդիսացաւ աշխարհի և մարդկութեան աչքին, քան թէ սպասելի էր նրանից։ Այս օրերս Յունաստանից վերադարձան Բուլղար գերիներ որոնք շատ քիչ տոկոս էին կազմում ողջ մնացողների, բայց համարեա թէ կիսամեռ հասան հայրենիք և մեռնում են արագօրէն։ Յոյները սոված պահել են այդ թշուառներին և չափազանց անգութ. կոշտ և կոպիտ վարուել են նրանց հետ։ Յունական մի նաւակ բազում Բուլղար գերիներ փոխադրում էր անցեալ շաբաթուայ միջոցին, որոնք սակայն բաղդ չունեցան գոնէ իրանց տներում փչելու վերջին շունչերնին, որովհետև նաւապետի հրամանով նրանց ծովը խառնել եւ ծովն էին թափել։ Այսպիսի ցնցող վայրագութիւնների և սարսափելի անգթութիւնների ու գազանութիւնների մասին ամեն օր նոր-նոր բաներ ենք լսում և կարդում լրագիրների էջերում և ճմլուած ու արիւնաքամ են մեր սրտերը Բուլղար ազնիւ ազգին և ժողովրդեան պատահած այս սոսկալի ճակատագրական աղէտների ու արհաւիրքների համար։

Ա. Ա.

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲՈՒԼՂԱՐԻԱ

Բալկանեան Դաշնակցութեան հեգեմոնիան իր ուժեղ ձեռքերում պահող, Դաշնակցութեան բուն ոգին ու վարիչը, Մուստաֆայ փաշայի, Կըրխ-Քիլիսէի, Լուլէ-Բուրգասի, Ադրիանապօլսի... անդիմադրելի և փառահեղ հերոս Բօլգարիան՝ մնաց կապտուած և հողազուրկ՝ աշխարհը զարմացնող՝ Նապօլէոնեան իւր յաղթական արշաւանքներից յետոյ։

Նա անկշռադատօրէն՝ փառասիրութեան Մողոքին զոհեց ծանրագոյն զոհողութեանց գնով ձեռք բերած իւր և՛ համբաւը, և՛ տիրապետած հողերը, և՛ առաջնութիւնը Բալկաններում։

Որքան անկշռադատ էր նա իր վերջին խելագար քայլում, այնքան, և անգամ աւելի, տմարդի, ապերախտ և գազանային էին նրա նախկին դաշնակիցները, որոնք չյարգեցին եղբայրութեան իրենց երէկի ուխտը և միահամուռ գրոհով պատառ-պատառ արին Բալկանեան այդ ուժասպառ Սպարտացիներին։

Որքան և Բուխարեստի դաշնագրութեամբ վատ դաշնակիցները և վառաբանից Ռումանիան զրկեցին Ջաթալջայի պարիսպներից Պոլիսն ահաբեկող Բօլգար քաջազն ժողովրդին, այնուամենայնիւ վերջինս գիտցաւ առնականօրէն տանել բախտի դառնագոյն հարուածները և շատապեց շրջահայեաց գործունէութեամբ դարմանել անհնարին վնասները։

Իրաւ է սկզբում խորապէս յուզուած հասարակական կարծիքը ուզեց առաջ քաշել փառահեղ Բօլգարիան անկման խորխորատը քշող պատասխանատուներին, անգամ լսուեցին լուրջ սպառնալիքներ դինաստիայի փոփոխման կամ անկման մասին. այնուամենայնիւ այս բոլորն ու ներքին մի նոր յեղափոխութեան վրահասալիքները իբրև մի կատաղի մըրիկ շուտով անցան դառնութեան բաժակը մինչ յատակը քամած Բօլգար ժողովրդի գլխով, որ գիտցաւ տիրապետել իրեն և շուտով գումարել իւր պառլամէնտը ու հիմը դընել ստեղծագործական մի խաղաղ ու լուրջ աշխատանքի։

Սրտառուչ են, յաղթութիւնների ընթացքում Նիրըողուող, իսկ դժբաղդութեանց դէպքում գահազրկման սպառնալիքներ լսող, դիւանագէտ Ֆէրդինանդի գահական ճառը (ասած դեկտ 20-ին), որ առաջ ենք բերում ահա։ «Նրանից յետոյ, երբ անցեալ տարի Բօլգար ժողովուրդը աշխարհին ականատես դարձրեց ռազմական չտեսնուած յաղթութիւնների և վերստին նուաճեց ստնահարուած ժողովրդների ազատութիւնը, Բօլգարիան ենթարկուեց նոր սարսափների փորձանքների, հարեւան հինգ տէրութիւնների միանուագ յարձակման։ Բօլգարները պէտք է կռուէին ոչ յանուն նուաճումների, այլ սեպհական երկիրը պահելու համար։ Պատերազմի ժամանակ իր քաջագործութիւններով հռչակուելով, Բօլգար ժողովուրդը աւելի մեծ չափով երևան հանեց իւր ոյժը վրահասած փորձութիւնների մէջ, երբ Բօլգարները հարկադրուած էին պատերազմել համարեա մայրաքաղաքի դռների մօտ թշնամու միացած ուժերի դէմ։ Կտրուած հաղորդակցութիւնից և բարձի թողի արուած բոլորից, Բօլգար զինուորը կռւում էր մինչև վերջին ժամը և դադարեցրեց պատերազմը չյաղթուելով։ Բօլգարիայի անունից խոնարհում եմ հայրենիքի համար ընկածների յիշատակի առաջ, ողջունում եմ անյաղթ զինուորականներին»։

«Այնուհետև, երբ թշնամիները քապասում էին անկարգութիւններ, որոնք սովորաբար տեղի են ունենում ուրիշ տէրութիւնների մէջ և նման ողբերգական պայմաններում տեղի ունեցած դըժբաղդութիւններից յետոյ, Բօլգարները փորձութիւնը տարան սառնասիրտ ու հաստատակամ, որոնք ինքնին հանդիսանում են քաղաքացիական թանկագին յատկութիւններ»։

*) Ըստ թղթակցի կարծիքի։ Խ. Խ.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

4 Յունվար Թաւրիզ 1914

«Միտք» թերթի յարգելի խմբագրին։

Ձեր թերթի 18 համարում պ. Քա-